

>> RISK- OCH SÅRBARHETSANALYS

FÖR JÖNKÖPINGS LÄN 2011

Detta är en kort sammanfattning av
hela Risk- och sårbarhetsanalysen.

Hänvisningar till rapporten för vidare
läsning finns under varje textdel.

Denna broschyr är en sammanfattning av Regional risk- och sårbarhetsanalys för Jönköpings län 2011. Arbetet pågår hela tiden och dokumenteras årligen.

Analysen är sammanställd av Länsstyrelsen i Jönköpings län, men bygger till stor del på motsvarande analyser i länets 13 kommuner och på Landstinget.

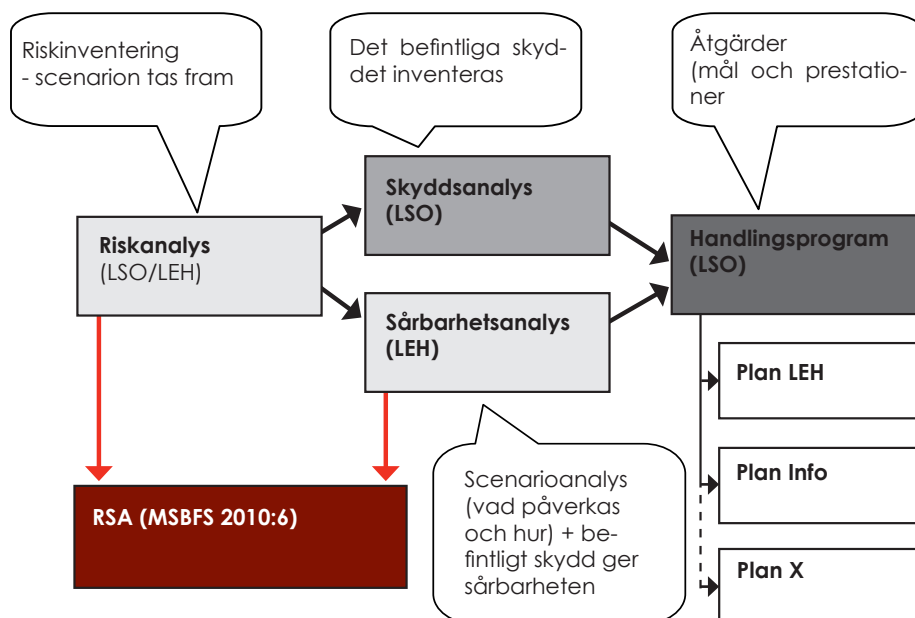
Rapporten ”Regional risk- och sårbarhetsanalys för Jönköpings län 2011” finns att ta del av på Länsstyrelsens webbplats, www.lansstyrelsen.se/jonkoping/Sv/publikationer

© Länsstyrelsen i Jönköpings län

Sammanfattning av risk- och sårbarhetsanalys för Jönköpings län 2011

Syftet med analysen är att göra fler medvetna om de risker och hot som finns i länet, vad som kan hända och hur länet klarar av att hantera olika hot. Detta kan ge bättre underlag för beslut vilket i sin tur kan förbättra länets krisberedskap. Målet är att ge en överblick över de risker som kan drabba länet och att ta fram åtgärder.

Under 2011 har två stora projekt genomförts gemensamt i länet: Styrel (hur man ska prioritera el om det blir brist) och Isstorm (vad får en så kallad isstorm för konsekvenser för länet?).





Länet

Jönköpings län är Sveriges femte största län. Det är ett inlandslän med mycket skog och många sjöar och vattendrag. Vätterns södra del ligger i länet och både Nissan, Lagan och Emån rinner upp inom länet. Här bor drygt 337 500 personer, de flesta i städer och mindre orter. Många av invånarna arbetar inom tillverkningsindustri, till exempel träindustri. Länet ligger mitt i södra Sverige och både södra stambanan och E4 går genom länet. Länet har på grund av sitt läge blivit ett logistik- och distributionsnav. I huvudorten Jönköping finns dessutom flera statliga verk och en högskola. (Läs mer i avsnitt 1.1.)

Länsstyrelsen

Länsstyrelsernas uppgift är att fungera som en länk mellan nationell (stat och regering) och lokal nivå, till exempel kommuner och dess invånare. Länsstyrelsen arbetar med många verksamheter i regionen, bland annat med miljö- och naturtillsyn och att samordna krishantering i länet före, under och efter en kris. Länsstyrelsen och kommunerna har ett geografiskt områdesansvar, det vill säga ansvar för att samordna alla verksamheter som deltar i krishantering i länet. Vi ska också hjälpa till att ta fram en lägesbild och att samordna information mellan organisationerna och till allmänheten och media. (Läs mer i avsnitt 1.2.)

Samverkan

I Jönköpings län läggs mycket kraft på just samverkan – alla organisationer som deltar i krishantering gör det sida vid sida inom sina egna roller. Två nätverk för samverkan är väletablerade: RäddSam-F, som är räddningstjänsternas samverkan, och F-samverkan. I F-samverkan ingår både kommuner, Landstinget, Länsstyrelsen, Försvarsmakten, Polisen och SOS Alarm. Andra kan också delta inom F-samverkan om det behövs vid en kris.

Alla verksamheter har också sina egna nätverk. Genom att samarbeta kan alla få ta del av varandras nätverk. (Läs mer i avsnitt 1.2.2.1.)



Sverige

Finland

Norge

Stockholm

Göteborg

Estland

Lettland

Litauen

Danmark

Malmö

Tyskland

Polen



Vad måste fungera i länet?

I samband med krishantering diskuteras ofta samhällsviktig verksamhet. Det är den verksamhet som alltid måste fungera och den verksamhet som krävs för att kunna hantera krisen. Till exempel måste människor ha tillgång till vatten oavsett vad som händer och vid en pandemi måste sjukvården fungera.

I länet har kommunerna, Landstinget och Länsstyrelsen bedömt vad som är samhällsviktig verksamhet inom deras områden.

Alla kommuner anser att krisledning, information, omsorg, skola, teknisk infrastruktur, skydd, ordning och säkerhet samt gatu- och väghållning krävs i samhället. I övrigt varierar bedömningarna. Många anser även att renhållning, kollektivtrafik, miljö och hälsa, viss fastighetsskötsel, vård, apotek och drivmedel är samhällsviktiga. Sedan finns det ytterligare några som har pekat ut fler samhällsviktiga verksamheter, exempelvis sjukhus (tre kommuner har sjukhus), kommunikationssystem, medier, banker, livsmedel. Landstinget bedömer att på kort sikt är akutvård avgörande, men på längre sikt måste även primärvård fungera.

Länsstyrelsen kom fram till att krishanteringsförmåga, utbetalningar (av lön, stöd och liknande), egen personal och service, information, djurskydd och djurhälsa, diariet och IT-systemet är samhällsviktiga. Flera av dessa är nödvändiga för att Länsstyrelsen ska fungera.

Dessutom finns det mycket samhällsviktig verksamhet i annan regi, privata el- och telebolag är några exempel. Dessa tas i år bara upp i korthet, men är viktiga att få med i arbetet framöver.

Människor måste ha tillgång till vatten oavsett vad som händer.

Sju grupper av risker i länet

- Naturolyckor – till exempel storm, översvämning, vulkanutbrott eller isstorm
- Annan stor olycka – till exempel stor brand eller annan olycka med många skadade
- Farligt utsläpp – till exempel miljöfarligt utsläpp eller utsläpp av giftig gas
- Infrastrukturstörning – till exempel el-, tele-, IT- eller vattenavbrott
- Sjukdom eller smitta – till exempel pandemi eller epizooti
- Antagonistiska hot – till exempel sabotage, terrorhandling eller hot mot egen personal
- Förtroendekris – till exempel att myndigheten tappar allmänhetens förtroende

Vilka stora risker finns i länet?

Kommunerna, Landstinget och Länsstyrelsen har alla listat risker som kan finnas inom deras geografiska område eller verksamhet. De risker som liknar varandra har samlats i 7 grupper: naturolyckor, annan stor olycka, farligt utsläpp, infrastrukturstörning, sjukdom eller smitta, antagonistiska hot eller förtroendekris.

Länsstyrelsen har pekat på ytterligare några risker. Det är kärnenergiolyckor, händelser i de verksamheter som man har tillsyn över eller stödjer (många liknar kommunernas ”stor olycka”), transportstörningar, hindrade av val och biologiska skadeorganismer.

Länsstyrelsens verksamhet drabbas på samma sätt som resten av samhället vid en händelse. Vi kan också drabbas av interna händelser (till exempel avbrott i det egna IT-nätet).

VILKA RISKER ÄR VÄRST?

Kommunerna och Landstinget har generellt arbetat mer med vad som kan inträffa, än med hur troligt det är att det inträffar. Arbetet handlar om mycket ovanliga händelser, så det är svårt att avgöra hur troligt det är att något händer. Det är ändå viktigt att ta fram åtgärder för händelser som inte är så troliga men som får stora konsekvenser. Alla de riskerna som kommunerna och Landstinget har identifierat kan påverka samhället i hög grad.

De händelser som bedöms som värst är störningar i infrastruktur, naturolyckor och extremt väder samt omfattande sjukdomsutbrott, till exempel influensapandemi. Alla dessa har potential att orsaka stora störningar i samhället.

>> Värst är störningar i infrastruktur, naturolyckor och extremt väder samt omfattande sjukdomsutbrott.

Länsstyrelsen ger en liknande bild. Internt är Länsstyrelsen mest känslig för störningar i infrastruktur och personalfrånvaro. Generellt påverkas Länsstyrelsen mer av händelser i länet än tvärtom.

Många av riskerna slår mot eller påverkas av privat verksamhet. Eftersom den privata sidan inte har deltagit i analysen har heller inte risker i deras verksamhet analyserats djupare.

Läs mer i avsnitt 4.2.

Vad kan drabbas?

Det som är viktigt och som drabbas av en händelse (det vill säga som är sårbart) vill man skydda. Samhällsviktig verksamhet, där stor del är offentliga verksamheter (som kommuner och Landstinget har koncentrerat sig på), är sårbar för flera av riskerna.

Socialtjänst, tekniska kontoret och energibolagen är de mest sårbara samhällsviktiga verksamheterna. Även barn- och utbildningsverksamheten är sårbar, och dessutom viktig om barnens föräldrar ska kunna arbeta.

Det finns också viktig verksamhet i privat regi, till exempel el och telefoni, som är sårbar. Den är svårare att få med i analysen, eftersom det kräver mer samarbete mellan privata företag och offentliga organisationer. Det har startats upp ett samarbete inom Isstormsprojektet som ger en bredare bild av sårbarheten i länet.

Människorna i länet är det viktigaste att skydda, antingen genom att upprätthålla viktiga verksamheter eller genom att skydda direkt (exempelvis genom att förebygga utsläpp).

Läs mer i avsnitt 4.3.

En storm kan leda till infrastrukturstörningar som el- och teleavbrott eller ofarbara vägar. Detta försvårar bland annat arbetet för räddningstjänst och hemtjänst.



Beroenden

Alla verksamheter är beroende av olika saker för att fungera. Det mesta är beroende av el, IT, tele, kommunikationer och personal. Många är dessutom beroende av kommunal teknisk försörjning, såsom vatten. Dessa är i sin tur beroende av varandra, så hela beroendekedjan blir snabbt mycket komplex. I Isstormsprojektet kartlades beroenden i mer detalj och gav samma bild. Läs mer i avsnitt 4.4 och Isstormsrapporten.

Resurser

Länets styrka är att kommuner, Landstinget, Länsstyrelsen, polismyndigheten, försvarsmakten, SOS Alarm och andra aktörer samarbetar. Genom att dela på de resurser som finns och hjälpas åt blir alla starkare. Detta sker framförallt inom RäddSam-F och F-samverkan.

Kommunerna och Landstinget står för de största offentliga ”fysiska” resurserna i länet. Privata företag och organisationer kan också ha stora resurser. Länsstyrelsen har mest en samordningsroll. Den största egna resursen är personalen, framförallt experter inom många områden. Alla resurserna i länet delas i och med samverkan, så att de kommer till maximal nytta och kan fördelas till de som behöver dem bäst. Läs mer om resurser i kapitel 5.

Genom att hjälpas
åt och dela på de
resurser som finns blir
alla starkare.



Förmåga

För att samhället ska fungera krävs det dels att vi kan hantera själva krisen och dels att samhällsviktig verksamhet upprätthålls under tiden. Därför ska både förmågan att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och krishanteringsförmågan bedömas.

Kommunerna bedömer överlag att deras förmåga är god med viss brist. Krishanteringsförmågan inom kommunorganisationen är något bättre än förmågan att hålla igång samhällsviktiga verksamheter.

I länet är samverkan viktig och den bidrar starkt till att stärka länets samverkande aktörers förmåga vid en kris. Genom att dela på resurser och hjälpas åt ökar förmågan att hantera kriser, både genom att utnyttja den utrustning som finns och genom att stödja varandra. Läs mer i kapitel 6 om den generella förmågan.

DETALJERADE FÖRMÅGE-BEDÖMNINGAR

I år har tre detaljerade förmågebedömningar gjorts för länet (gemensamt inom F-samverkan) och för Länsstyrelsen. Det är en generell förmågebedömning och två scenarier: elbrist (med bortkoppling under några timmar per dag) och en kärnkraftsolycka. Både krishanteringsförmågan och förmågan att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter har bedömts.

Generellt bedömdes förmågan i länet och hos Länsstyrelsen vara god med viss brist. Inom några områden är den bra, men det finns brister inom andra.

Förmågan att hantera scenariot med elbrist bedömdes som god, medan förmågan att hantera en kärnkraftsolycka bedömdes vara lite sämre ("god med viss brist") för både Länsstyrelsen och länet. Detta hänger rimligtvis ihop med att en kärnolycka får mycket större konsekvenser än bortkopplingen av el i scenariot. Läs mer om dessa tre förmågebedömningar i kapitel 7.

Åtgärder

Syftet är att analysen ska ligga till grund för vad som ska åtgärdas och hur det ska prioriteras.

Det kommer tyvärr alltid att finnas brister på grund av ekonomiska och praktiska begränsningar, speciellt då de flesta organisationer tenderar att slimmas åt allt mer.

Mycket arbete har dock genomförts under året, bland annat flera projekt inom RäddSam-F och F-samverkan där Isstorm och Styrel är de största projekten. Veckoavstämningar av läget i länet är rutin. Under det kommande året finns planer på att utveckla risk- och sårbarhetsanalysen, kris-kommunikation (både mellan krisaktörerna och mot allmänheten och media) och kommunikationsteknik. Det kommer också att hållas övningar och utbildningar i länet.

Länsstyrelsen har, förutom projekten i länet, koncentrerat sig på sin egen krisberedskapsorganisation i år men flera av verksamheterna arbetar för att minska beroendet av nyckelkompetenser. Länsstyrelsen bör fortsätta arbeta med att uppdatera planverket, övas och utbildas och bör fortsätta att minska personberoendet.

Överlag är det viktigt att fortsätta att öka samverkan i länet. Redan idag är det länets styrka att det finns en välutvecklad samverkan mellan krisaktörer. Framöver bör samverkan utvecklas ytterligare och förhoppningsvis innefatta privata företag och andra statliga myndigheter med flera. Läs mer om åtgärderna i kapitel 8.

Det viktigt att fortsätta att öka samverkan i länet





Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Länsstyrelsen i Jönköpings län

Telefon 036-39 50 00 (växel)
E-post jonkoping@lansstyrelsen.se
Webbplats: www.lansstyrelsen.se/jonkoping